

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercuria si Duminec'a, F6i'a, candu concedu ajut6riale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri externe 12 fl. v. a. pe unu anu s6u 2 1/3 galbini mon. sunat6ria.

Anulu XXXV.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6' cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 91.

Brasiovu 4 Decembre 22 Novembre

1872.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.

Transilvania.

Telegramulu

„GAZETEI TRANSILVANIEI“.

Fagarasiu, 2, 10 6re 30 min. a. m.,
sositu 2, 10 6re 36 min. a. m.:

Din ans'a unei demonstratiuni nejustificate, inscenate de pocinii partisani ai lui Benedek Gyula, la 400 cetatiani de frunte din Fagarasiu, adusera pentru Alesandru Maday, a carui alegere de ablegatu dietale cu majoritate (relativa?) eclatante este asigurata, cea mai solemne ovatiune.

Comitetulu (care?)

Brasiovu 3 Dec. 1872.

Scandalulu Csern6tonyi-lonyayanu, dupa cum se prevedi6, nu remase fora consecintiele intentionate cu elu. Ministrii -si dederu inca in 28 demisiunea si primul presidente Lonyay, dupa ce alerg6 la Viena, la G6d6l6 si dupa ce in camer'a deputatiloru mai fac6 una incercare a-si ext6rce votu de incredere, fara nici unu successu, se decisise de v6ia de nev6ia a se retrage si Maiestatea s'a regele denum6 ministru presidente pe fostulu ministru de comerciulu Sla vi, care -si va forma cabinetulu parte mare din fostii ministri. Se ast6pta deci reinchiegarea ministeriului, care 6r' va fi din majoritatea deakiana, dupa preintielegerile acestei partite in urm'a consultarii cu Deak. Se facu multe combinatiuni prin diurnale in privinti'a portfolialorulu ministeriali, pentru noi fora picu de interesu, d6ca remane totu sistem'a de pana acum, care -si afl6 t6ta fericirea intru a ne ignora si a ne ved6 catu mai turtiti, dupa trant'a de pariete cea nimicit6ria, ce ni o dederu, despoindune de dreptulu egale nationalu politicu si deodata de autonomi'a avuta, prin simple rescripte ministeriali, dupace regele depusese juramentulu, ca va apara drepturile tuturor claselorulu. Pentru noi numai unu ministeriu neutrulu nationalu cu simtiu de dreptate divina si fora predilectiune de a ingriji numai de cultur'a maghiara din tesaurulu comunu, pentru care inse noi portamu sarcinele cele mai maric6 maioritade, fora preferinti'a de totu numai ce e maghiaru, cu horopsirea intereselor n6stre nationali politice, numai unu ministeriu a carui credentia politica se fia increscuta cu deplin'a multumire a tuturor nationalitatilorulu din poliglot'a patria si cu fortificarea acesteia prin umana si frati6sca respectare egale, p6te av6 interesu atragatoriu, cea ce dela 6menii sistemului de pana acum indesiertu se ast6pta. — Cu caderea lui Lonyay se pune capetu si desiertei asteptari a natiunei n6stre din Ardealu, ca se mai p6te resuscita pretractarea de invoire pe basea memorandului datu lui de catra comisiunea adunata in Blasiu. Se vede ca si ac6sta apucatura alui Lonyay n'a fostu alta, decatulu o manevra cortesit6ria pentru scopulu alegerilorulu, ca altufeliu pana acum se facea ceva, d6ca er6 cu intentiune seri6sa. Celu pucinu scimu, ca asteptarea nu ne mai pote impedece dela consultarile nationali intr'unu congresu. —

In camer'a deputatilorulu Ungariei se totu desbata proiectulu de lege pentru organisarea capitalei; la §-lu despre voturile virile se incinse 6

lupta infricosiata. Orb6n numi virilismulu rusinea si prostitutiunea secululu 19, inse deakistii cu cuventu, ca modificanduse aici votulu virile, ar' face necessaria cassarea lui si prin municipia, totu l'au aparatulu si primitu cu majoritate de 171 voturi in contra la 108. De aceste potemu se asteptamu si mai incolo dela stapani, 6r' binele pentru noi diace numai in poterile si munc'a n6stra, in fortiele unite la lupta pentru drepturile avute, lapedandune de orice urgii imparechiat6rie de fratii de unu sange si de o s6rte, si facundu o liga frati6sca pe facia in contra celoru, cari, vrendu a ne slabi in soldulu dusmaniloru drepturiloru n6stre, se apuca de orice pretexte de nemic'a, spre a redica pariete de dusmania confessionale intre frati, spre rusine inaintea lumii civilisate, care trebuie se ne judece, ca inca n'amu devenitu neci la atata maturitate, incatu se ne socotimu una anima, unu corpu nedivisatu in caus'a nationale, fora a si visa de ura si dusmanii confessionale; inca nu, c6 se facemu deosebire intre causele nationali, in cari suntemu toti una, toti romani dosediti, si intre cele confessionali, cari suntulu numai ale consciintei si ale popimii, si nu trebuie neci pomenite, candu avemu a lupta in caus'a nationale cu poteri unite pentru drepturile perfectu comune nationali, cum vedemu, ca facu t6te natiunile si cele, cari au cate 4 confessiuni in sinulu lorulu, tienendu t6te una in caus'a nationale, si relegandu trebele confessionali la forulu consciintii si alu sinodalitatii respective. Cum ne vomu sera, asia vomu manca, inse aideti se damu man'a, in contra nneltelorulu imparechiat6rie. — Pe facia unaliga de fratiia neatingibile in contra dusmanilorulu ei, cari voru 6r' a ne slabi prin imparechiare!

Republic'a Franciei, dupa una lupta ferbente a monarchistilorulu, se prochiam6 c6 definitiva republica prin adunarea dela Versailles, dupa una telegrama in „Romanulu“, care suna asia:

Parisu, 29 Noembre.

D. Thiers a pusu Adunarii cestiunea d'a se pronuntia intre Republica s6u monarchia.

D-sea a disu: suntulu ingagiatu pentru Republica: d6ca voiti monarchia, propuneti-o.“

La votu, majoritatea a fostu de 36 voci, in contra dreptei.

Camera s'a despartitu cu strigatele de: „trai6sca Republica!“ La gar'a Parisului, deputatii au fostu primiti de multime asemenea cu strigate de: „trai6sca Republica!“ C. A. Rosetti.

Prin urmare cestiunea cea mai ardi6toria a Franciei, care preocup6, misc6 spiritele si turbur6 politic'a Europii in planele sale absolutistico-infaliblistice s'a resolutu, ca-ce chiaru adunarea nationale, care sta precumpanit6ria din monarchisti, s'a pronuntiatu pentru Republica, c6 forma definitiva a regimului Franciei, ceea ce e meritulu marelui barbatu de statu Thiers, a carui elocintia si cercuspectiune a reportatu ac6sta victoria, incungiurandu revolutiunea, si desarmandu machinarile monarchistilorulu. Acestu evenimentu de mare importantia a reabilitatu prestigiulu Franciei in concertulu poterilorulu europene.

In Romani'a corpurile legislative se constitue, se alegu comisiuni, si se pregatescu de lupte mari ce ii ast6pta, cam anal6ge cu pasulu lonyayanu in caus'a calilorulu ferate, despre care se vedemu impunitarile si invinuirile mai diosu:

Scurtu estrasu din discursulu
de sambeta in 23 Noembre a. c. a d-lui deputatu dietale

Ernestu Simonyi,

prin carele si-a motivatu propunerea pentru o comisiune de siesse, spre essaminarea procedurii guvernului magiaru in acele afaceri finantiari, ce dederu nascere suspitiuniloru de neonorabilitate a ministrilorulu.

D-lu E. Simonyi, din capulu loculu incredint6dia ca — nu va se escite pasiunile de partita, si de aceea nici nu va se polemisedie cu partea contraria, ci — trece de adreptulu la obieptu si intr6ba, ca — propriaminte, ce este obieptulu discusiunei? Mai de multe ori, — nu numai ca in 18 l. c. ci in modu inca mai aprigu, s'au facutu invinuiri si atacuri, ce suspitiunau procedur'a guvernului in privinti'a manipularii averilorulu publice. Ac6st'a e fapta si nu se p6te neg6. S'a intemplatulu ac6st'a in Dieta si s'a intemplatulu si se intempla pe fie-care di, atatu in foile n6stre, catu si in cele straine; — c6ci, binevoiti numai a ceti foile straine, in cari se scrie despre Ungaria, si intre 10 articli, 9 veti afl6, ce tract6dia despre ac6sta tema.

Suspitiunile in generalu snt indreptate in contra organelorulu guvernului, pentru procedur'a lorulu urmata la essecutarea lucrurilorulu publice si in privinti'a midil6celorulu de comunicatiune; dar sunt indreptate si in contra senguratecilorulu membri ai guvernului. De asemenea nu se p6te neg6, nici trage la indoieia, cumca suspitiunile s'au indreptatu mai a dese ori contra d-lui capulu guvernului, contra contelulu L6nyay. — Cumca aceste acuse, aceste atacuri, suspitiuni surpa si au surpatu dej6 ved6ia guvernului, au produsu in patri'a n6stra o astfelu de nemorale stare, carea abia mai afla esemplu in intr6ga istoria tierii, — cumca vatama demnitatea parlamentului si sunt spre mare dauna pentru tiera, — ac6st'a — dorere — inca nu se p6te neg6. — Cum vomu pot6 noi delatur6 acestu reu ce amenintia tier'a cu totale perire? — Ac6st'a deci este intrebarea.

Eu credu ca, nainte de t6te trebuie se cautamu caus'a acestui reu, acestorulu suspitiuni. Se essaminamu d6ra cu t6ta obiectivitatea: 6re au ceva temei aceste suspitiuni, celu pucinu la aparinti'a? 6re sunt, si respective intemplatulu-s'au casuri, cari macar la aparinti'a ar' dovedi, cumca essistu unele impregiurari suspici6se, cari pretintu o deslucire mai speciale, pe cari impregiurari, asia precum sunt, noi nu le potemu pricepe destulu de chiaru?

Se reprivimu a supr'a celoru cati-va ani, de candu s'a instituitu sistem'a constitutionale d'acuma, si se urmarimu cu atentiune procederea guvernului in privinti'a averii publice.

Mai antaiu s'a redicatu suspitiunile atunci, candu la crearea midil6celorulu de comunicatiune, concessiunile s'au datu — nu pre calea concurentiei libere, ci pre cale privata, unoru consortia seu individi. A fostu lucru pr6 firescu, ca aceia, cari inca dorieu concessiunile, asteptandu 6resci-care dobenda dupa ele, au invidiatu pre cei-ce le-au casigatu, si au povestitu apoi fia-carui ce a vrutu s'auda, ca aceasi intreprindere s'aru fi potutu realis6 asia si asi6, intr'unu modu mai avantajiosu, cu mai multu folosu pentru tiera!

S'a intemplatu apoi, ca fostulu ministru de finantie, dlu L6nyay, a substernutu legelatiunei o motiune in caus'a rescumperarii podului de feru. Ce a fostu primululu resultatu alu acelei motiuni? A fostu, ca actiunile, cari pre atunci aveau unu cursu sub 300 fl. in scurtu timpu s'au urcatu la 4—5—600 fl. si ca in fine statulu le-a rescumperatu cu 690 fl. La rescumperarea ac6st'a au mai intervenitu si alte impregiurari cari au datu indemnu si ocaziune la suspiciunari. Eu marturisescu ca, atunci, candu in Dieta a fostu vorb'a despre acestu obieptu, asi fi doritu, c6 ministrulu-presiedinte actualu se fia deslucitu deplinu: d6ca elu pre timpulu

rescumperarei a fostu seu nu — consiliariu administrativu alu societatii? dar elu a spus numai, cum a ajunsu numele seu in almanachulu de adrese, ér aceea ca, fost'a elu séu nu consiliariu directiunalu alu societatii, n'a spus'o chiaru si limpede. —

Asia a fostu si cu cumperarea drumului de feru de la Losoncz. Scimu cu totii, cumca actiunile acestui drumu de feru, stateau fórte reu, si se potean cumperá cu 12, 14 si 15 fl. s'a substernutu apoi casei reprezentative proiectulu de lege, in care s'a propusu cumperarea amintitulu drumu de feru pre sém'a statului, si rezultatulu a fostu, ca actiunile in data s'au urcatu la 160—168 fl.

Nu ne potemu mirá asia dara ca ómenii, — (intre instinctele caror'a este unulu — nu nobilu dar naturalu: invidi'a,) a invidatu pre aceea ce au fostu in positiune de a-si vedé urcate actiunile atatu de multe, si in urm'a diferintiei de cursu a incassa asia de mari dobandi. —

A venitu la rondu cladirea de totu felulu de drumuri de feru. S'au claditu drumuri de feru pre spesele statului, si s'au claditu pre langa garantia de interese din partea statului. In tóte tierile, europene, unde pre spesele statului se essecuta lucrari publice in dimensiune mai mare, custa usulu, ca se deschide concurentia libera. La noi, de locu la antaiulu casu, la drumulu de feru Hatvan-Miskolcz, s'a detaturatu concurenti'a, si drumulu s'a datu pre sub mana intreprinditoriloru, si secretariulu de statulu alu ministrului de comunicatiuni d'atunci, cu aceea a aperatu acésta procedura, ca tocmai statulu nostru a fostu in stare a cladi mai eftinu drumuri de feru; pre candu, daca socotimu spesele numitulu drumu, aflámu, ca e unulu dintre cele mai scumpe drumuri. Dar ori si cate ar fi fostu spesele, atat'a e siguru, ca daca concessiunea s'ar fi datu pre calea concurentiei libere, ea n'ar fi datu, precum a datu, cauza de banue! —

A urmatu cestiunea drumului de feru de Fiume. Cladirea acestui drumu legelatiunea propriaminte nici n'a decis'o vre odata, l'a votatu numai ca pre unulu dintre acele drumuri, cari se vor construi din imprumutulu ce-lu va luá statulu, si — legelatiunea nici contractulu nu l'a vediatu. Nu acésta este procedur'a ce trebe se o urme guvernele in caus'a cailloru ferate. Contractele despre cai ferate au fostu si sunt inarticulate in cartea nóstra de legi, si si acésta ar fi trebuitu se se'narticulede; in totu casulu inse ar fi trebuitu se se tiparésca si se se distribue intre ablegati, nainte d'a intrá in vietia.

Daca guvernulu nu tiene acésta procedura, apoi veti binevoi a admite, ca omulu cugetatorin nu se póte feri de cugetulu, ca guvernulu aci a avutu o intentiune si un scopu pe cari n'a vrutu se le comunice representati ei tierii. Éta, aci e sorgintele suspitiunei; apoi e imposibilu a nu cadé in suspiciune, candu se face secretu din cauzele publice. —

Séu a fostu curatu acelu contractu, — si atunci n'a fostu cauza, ca se se lucre in secretu, — seu a fostu astfelu, in catu guvernulu s'a temutu ca Diet'a nu-lu va aprobá, — si atunci n'ar fi trebuitu a-lu validitá. Atat'a sta, ca o intreprindere realisata in astfelu de modu, da cea mai basata cauza pentru suspiciunari. —

Vinu acu la casulu celu mai scandalosu, care n'are parchia nici in acésta epoca a siarlatanieriloru. Este calea ferate **orientale**. Acésta intreprindere a datu ocaziune unui consortiu a jafui, cu permisiunea guvernului, 20 de millióne fl. de la actiunari. Nu este tíera in Europa, unde acesta cauza n'ar stá deja inaintea tribunalulu criminalu, — numai la noi nu sta! Aci nu e vorb'a de abusu, nu de negrigitia oficiala, e vorb'a de aplicarea legiloru criminali; aci s'a urmatu o procedura, greu pana si de crediutu! S'a constituitu unu consortiu, propriaminte nici nu consortiu, — ci la recomandarea guvernului — ce e dreptu cu incuviintiarea legelativei, dar pre responsabilitatea sa, s'a datu concessiunea cutarui anglu, cu numele C. Waring pre langa garantia de interese. Ca, ce a sciutu guvernulu despre acestu Waring si tovarésii sei, — nu sciú, atat'a inse sciú, ca atunci, candu elu a cascigatu aici concessiunea de 70 de millióne fl. — in patri'a sa n'a avutu creditu de catu de cateva mii. Ca sciut'a guvernulu tóte aceste impregiurari, ca staruit'a guvernulu a scirici, cine si ce este acestu omu? — despre aceea n'am cunosciintia de feliu; atat'a inse e siguru, ca alegerea a fostu fórte nefericita; pentru ca acelu omu a fostu vestitu nu numai in Europa, ci in tóta lumea, ca pretutindeni, unde a inceputu drumuri de feru, le-a gatatu numai pre diumetate si insielandu pre actiunari, a luat'o la sanató's'a?

Acestu omu capetandu concessiunea, déjà 10 dile mai tardiu a vindut'o unui consortiu de bancari in Vien'a; cu acesta consortiu elu a incheiatu unu contractu, pre care cine-lu cetesce, la prim'a privire vede, ca e insielatiune publica, ca e facutu pentru jafuirea actiuniloru. Acestu contractu inse dupa lege a trebuitu se se accepte de catra societatea ce se va infintia. S'a si stipulatu intrunu puntu alu contractulu, ca acésta are a fi primitu fora nici o schimbare de catra actiunari si consiliulu directiunalu. Da; actiunarii inse nici o data n'au fostu conchiamati, precum dispune legea, ci pentru primirea acelu contractu — s'a constituitu unu consiliu directiunalu, dintre ai carui membri — dorere, fórte multi sunt reprezentanti in acésta casa; consortiulu deci a conchiamatu pre acésti dni la conferintia privata si li-a disu: „Dloru! Noi vremu se ve insinuamu la guvernulu, cá pe consiliulu directiunalu: dar acésta nu potemu face altmintrelea, de catu déca Dvóstre primiti acelu tratatu de la Paris; — ve intrebamu deci: primiti acésta seu nu? Beneficiale vor fi cutari, diurnale vor fi multiamitórie. — Acésti dni apoi si au datu sém'a cu consciint'a, si au primitu, motivandu-si otarirea cu aceea, ca consiliulu directiunale a avutu incredere in intreprinditori, — adeca in fratii Waring, (ilaritate in stang'a,) pentru ca guvernulu maghiaru, carele la concessiunarea unei intreprinderi publice atatu de importanta ar trebui se se informadie in detaiu despre caracterulu si referintiele concurentiloru, — prin darea concessiunei a doveditu prealabilminte incredere! (Ilaritate in stang'a.)

Asia dara, consiliulu directiunale incrediundu-se in inspectiunea guvernului si cumca acésta nu va dá unoru veniture de ómeni o concessiune atatu de importante, a acceptatu acestu contractu, pe care l'a substernutu inaltulu guvernulu. Inaltulu guvernulu dintru inaltimea sa, (ilaritate,) nici pana astadi n'a respunsu inca nimica. Nici n'a disu ca-lu apróba, nici ca nu-lu apróba; a aprobatu inse tote dispuestiunile consiliulu directiunalu, pe cari acésta le-a efeptuitu pre temeulu contractulu; a permisu si incuviintiatu spesarea celoru 52 de millióne si cateva sute de mii de fl. ale actiuniloru; a permisu si — celu pucinu tacundu, aprobá, ca drumulu de feru a remasu necladitu, si acuma ér vinu a jafui de la actiunari vr'o 20 de millióne! (Asia e! in stang'a.)

Acésta cestiune in sine luata e atatu de importante, incatu eu insu-mi, daca nu se va apucá de ea altulu mai dibace decatu mine, mi voiú tiené de detorintia a o substerne casei, acésta cestiune, si a-i cere dispuestiunile necesarie in acestu casu specificu. Dreptu aceea acuma me marginescu numai la cateva mominte, Nu voiú tratá cestiunea intréga, ci numai atat'a catu aflú de lipsa pentru cá on. casa se scia, in ce modu s'au manipulatú banii.

Actiunarii si posesorii de prioritate au depusu in argintu sum'a totale de 52 mil. si cate-a sute de mii de fl. — Agiulu argintulu atunci a fostu 20%. Din acésti bani s'a platitu pre sém'a capitalulu pentru cladire 52.500,000 fl. in bani de hartia. Agiulu fiindu 20%, diferint'a a fostu de 11 mil. Acéste 11 millióne le-a bagatu cine-va, unulu séu mai multi — in punga (Ilaritate in stang'a.) — Acésta nu e suspitiune, pentru ca tóte cele dise sunt fapte, pe cari ori cine le póte ceti din reportulu consiliulu directiunalu. —

Oratorele citédia apoi mai multe date si casuri speciali referitórie la manipuliatiunea averii publice, date si casuri despre cari numai cei orbiti de spiritulu de partita se potú indoi, ca ar da destula si intemeita cauza d'a invinui pre guvernulu actuale, pentru respirea averii statulu, si numai surdii si orbii mai potú dice ca, in butulu acelu derimatórie si necontestabile date guvernulu actuale e curatu la mani si la consciintia. —

Multi afirma — dice Simonyi la fine, ca esmiterea unei comisiuni parlamentarie, precum ceru eu in proieptulu meu de resolutiune, pentru revisiunea tuturoru actelu cestiunate, e identica cu punerea sub acusatiune a guvernulu. Me rogu de iertáre, acei dni nu pricepu de felu procedur'a de dreptu. Binevoiti a frundiari istori'a constitutiunalismulu in cele mai vechi tieri constitut. d. e. in Anglia, si veti affá, cumca de base a punerii sub acusatiune a ministrulu séu a singurateciloru membri ai aceluia, totu de un'a a servitu reportulu comisiunei esmise de catra parlamentu. Dar nu numai pentru acusarea guvernulu e necesaria iuvestigatiunea, ci pentru cá se cunóscemu starea lucruriloru si cá se cunóscemu sestem'a urmata pan'acuma, pentru cá astfelu, deca vomu affá de lipsa, s'o schim-

camu cu alt'a. Aceia déra, cari dicu, cumca eu a priori vreu a judecá guvernulu de vinovatu, afirma o absurditate. — „Alb.“

— Pentru teatrulu maghiaru din Clusiu s'a aplaciatu prin Maiestate ér' una subventiune de 15,000 fl.

Credentiós'a natiune romana inca astépta asia subsidia, macaru pentru o scóla romana agronomica economica, reale, industriale seu tehnica din tesaurulu statulu, ca-ce lips'a ei de institute coversiesce tóta asemenarea si urgenti'a altoru necesitati. —

— Se sciea, ca archiducele Joseph -si va cere demisiunea din postulu de comandantu supremu alu honvediloru, din óre cari incidintie neplacute experiate, inse acum se scie, ca diferint'a sa applanatu si ca e a se astepta denumirea unui ministru de aperarea tierii, ceea ce scie oficiosulu „P. Ll.“ ér „P. Napló“ atribue prosperarea armatei militiane concentrarii impregiurariloru si insusiriloru in persón'a archiducelu, cu tóte ca dice, ca o parte din opiniunea publica, ad. maghiara, numai se ingrigiea, ca armat'a honvedica nu va fi destulu de maghiara, pre candu altii in cercurile cele mai de susu, ca dupa reminiscentiele trecute, nu va fi deajunsu dinastica. Vorbe lesne de explicatu, ca maghiarii voru militia separata. —

Cronica esterna.

Berlinu, 26 Noembre. — Camer'a deputatiloru a adoptatu, dupa una a treia citire, legea reorganizatiunii Cercuriloru conformu proiectulu guvernulu, cu 288 voturi contra 91. Majoritatea Polonesiloru a votatu contra proiectulu, si ua mica parte de conservatori dintr'ensii, pentru.

— Presied. republicei unite americane Grant s'a realesu acum cu aprópe 4 mil. voturi, o maiortate de $\frac{2}{3}$ voturi din tóte statele americane.

Varietati.

Contribuiri

la salvarea Gimnasiulu romanu din Bradu.

Au mai constituitu totu la stud. Manolescu urmatori studiosi cu anima romana;

I. P. Vinesiu 40 cr., S. N. Bobancu 50 cr., Iosifu B. Catiaveiu 10, George Strambu 15, George Baiulescu 50, Vasilie Musiatu 10, George Ioan Poppu 20, Petru P. Cretioiu 10, George Sandu Gologanu 10, Maximilianu Popovicu 10, Nicolau Poppa 25, Constantinu Enescu 30, suma 2 fl. 80 cr.

Discursu publicu.

(Urmare.)

De in timpurile cele mai vechi si pana in dilele nostre au fostu totdeauna la tote natiunile luminate mai multu pretiuite doue asiediaminte de lumina: scól'a si biseric'a. Ele amendoue au chiamarea, fratiloru, se patrunda animile si suflitele ómeniloru cu adevaturi datatore de viatia. Scól'a este fundamentulu si Biseric'a este zidirea facuta pe acestu fundamentu. Biseric'a are lipsa de scól'a si scóla de biseric'a. Scól'a ajuta si inaintea scopurile biserice, si biseric'a inca ajuta si inaintea si trebe se inaintea scopurile scólei déca -si cunoscu amendoue interesele loru, cari suntu fórte rudite, déca nu totu aceleasi.

Amendoue si scóla si biseric'a suntu si au chiamarea, a fi asiediaminte de crescere si invetiatura, lumina si cultura, amendoue au de scópu de a aretá calea adeverata pe carea, mergundu omulu, se se faca pe sine si pe fratii sei fericiti. Amendoue prin urmare au de scopu a midioloci si inainta binele omenirei. . . .

Biseric'a are de scopu a pune in animele omeniloru icónele de virtute dupe invetiaturele adeverate si sante ale evangheliei lui Christosu, a nobila simtimintele omulu a lu aduce pe omu ocolo, cá se nu póta se voiasea si se faca decatu binele, si se urasca desiértatiunea, slabiciunile si faradelegile omenésci, ale descoperi si bicuii acéstea fora incetare si fara crutiara, a descoperi relele de cari suferé poporulu si ale lecu, pe scurtu a aretá calea adeverata catra deseversirea morala a omulu in familia, si statu, si in tóte ramurile vietiei omenesci. Acesta e scópu ce lu urmáresce beseric'a.

Éra scól'a, fratiloru, celalaltu asiediamentu de cultura are de scopu de a face din copii nostri,

ómeni cu capu luminatu, si cu anima simtitória pentru totu ce este frumosu, bunu si maretiu; a inarmá pe omu cu o nesuintia neliniscita, de a patrunde totu mai afundu in sciintie, cari suntu temeli, a vietii. Acest'a este scopulu spre care tiencesce scól'a; éra indeosebi are scól'a urmatórele scopuri a le sevesi:

1. A aprinde animele scolariloru pentru bine si adeveru, ai face cá ei se nu simtia, se nu voiesca, se nu lucrédie, si se nu póta se lucre reu, decatu numai bine; virtutea se le fia cea dinteia, se le fia loru podób'a cea mai frumoasa a fapteloru loru, si binele celu mai inaltu, spre care se nesuiesca ei neincetatu in viatia.

2. A pune pe copii nostrii in stare se priceapa cugetarile straine, a imbogati mintea loru cu o multime de cunoscentie, si a lu face se fia in stare se impartasiésca si altor'a in scrisu séu cu gur'a aceea, ce cugeta si simte elu intr'unu chipu usioru, frumosu, si placutu. Acest'a este unu falosu fórte mare, pentru unu omu; celu ce nu scie se-si impartasiésca altora cugetarile sale, acela este nefolositoriu pentru societatea omenéasca.

3. Alu treilea scopu, carele -lu are scól'a in vedere este: a -lu face pe scolaru cunoscutu si cu limb'a nentiésca, si unguéasca, cá limbi ale patriei, cari suntu fórte usiuratorie la intreprinderile nóstre de totu felulu, in viati'a de tóte dilele: la negociu, meserie si altele.

4. A-lu face pe copilu, cá se fia singuru in stare, se-si face totu felulu de socoteli si planuiri, cate i vinu in viati'a de tóte dilele; a nu se lasá se fia insielatu, silitu se ceara totdeauna svatulu si parerea altora.

5. A-lu face pe copilu cunoscutu cu patri'a sa, cu tiér'a in care locuesce elu, precumu si cu cealalta lume mai departata; largindui si inmultindui astufeliu cunoscentiele lui, cá se védia, ca lumea nu se marginesce numai intre hotarele satului séu orasiului seu, ci cá, preste munti, vali mari, suutu si locuescu ómeni, si ce felu de traiu, institutiuni, si progrese au. —

6. Alu siesele scopu lu are scól'a, a lu face cunoscutu pe copilu cu intemparile cele mai insemnate, din timpulu trecut, si in timpulu de facia; a lu face cunoscutu cu barbatii cei mari, si cei mai insemnati. Ale are'tá exemple de barbati carii au stralucitu prin curagiu, eroismu, vitegia, prin iubire de poporulu seu, de natiunea sa, prin sacrificarea averiloru pentru binele comunu.

7. A-lu face pe copilu se cugete, se simtia, se se minuneze, si se premarésca natur'a si pre diditoriuu seu!

8. A desceptá, si a nutr' in copii unu simtiu pentru frumsetia, pentru curatania si rânduiala in tóte, ca ordinea e sufletulu lucruriloru.

Aceste suntu, fratiloru, pe scurtu scopurile, cari le are in vedere scól'a. Ea ne face se fimu folositori si harnici pentru noi insine, pentru familiile nóstre, pentru natiune si pentru omenirea intréga. Scól'a da minte omului nepriceputu, i deschide ochii mintii lui, cá se se cunósca pre sine, se-si cunósca lipsele sale, scopurile vietii sale, si -lu invatia se caute si se afle totdeodata si midiulócele pentru de a-si imbunatati starea lui sufleteasca si materiala. Ferice de omulu, carele pricepe pretiulu invetiaturii, carele imbratisiaza invetiatur'a, care i-o da scól'a; sciinti'a este in capulu lui o faclia aprinsa, care i luminéza pe cararea vietii, ori in ce parte va apucá, ori si ce lucrare va intreprinde. Unu omu fora de scóla, fora sciintia este asemenea unui orbu, carele nu cunósce drumulu seu, ci trebe se -lu conduca altulu de mana, pentru cá se ajunga la tient'a dorirei sale. Sciintiele suntu cea mai frumoasa avere, ce o potemu lasá de mostenire urmasiloru nostri, o avere nesupusa la nici o stricatiune. Sciintiele ridica pe omulu celu cadutu si sirmanu; suntu nisce calaudi; cari ne arata drumulu adeveratu alu vietii nóstre; suntu unu midiulocu pentru de a castig'a avere, de a ne inlesni si indulci traiulu vietii, a ne pune o temelia trainica si sigura viitoriuu nostru, si a fi astufeliu feriti de atatea pericule, preste cari dau ómenii, ce ambliu intru intunerecu si cu ochii inchisi, ómeni fora sciintia si fora de carte. Se imbracisiamu deci sciintiele, se imbracisiamu scólele cu tóta puterea vointiei nóstre, cu totu sufletulu nostru. Se cugetamu seriosu, ca numai ele suntu pórt'a, prin care potemu ajunge la tient'a tuturor dorintieloru nóstre, la fericirea nóstra adeverata, ca numai prin ele ne potemu face fericiti. —

Noi fratiloru n'amú fostu asia fericiti, cá se si sciutu pretiul dupa cuviintia invetiatur'a, acestu daru cerescu; de aceea amú remasu asiá tare inde-

retu, de aceea, desi cei mai multi la numeru, amú fostu totusi siliti se ne supunemu strainiloru, mai pucini la numeru, de catu noi. Pentruca bine trebe se ne insemnamu, fratiloru, nu multimea unei poteri invinge, ci feliulu poterii. Ce folosu d. e. ca suntemu asia de multi la numeru, si asia slabi cu mintea? De ce folosu ne este puterea trupului nostru, déca sufletulu, care-lu conduce, este slabu, fora putere? Ce ne fololesce sufletulu nostru ageru, ce ni l'a daruitu Ddieu in mesura mai mare, cá altoru neamuri, déca nu avemu nici o grigia de desvoltarea lui, de impodobirea lui cu fapte, cari se ne radice in pretiulu strainiloru, cari se ne faca cinstiti, pretiuti si respectati inaintea altoru neamuri, si poternici si fericiti in casele nóstre, in familiile nóstre? Se fia óre ast'a sórtea romanului, a fi totdeuna in orbire, a fi totdeuna inderetulu altor'a, a fi pentru vecia unu lucru de batujocura inaintea strainiloru? Se fia óre sórtea romanului, a fi osanditu la unu somnu, din care se nu se mai póta elu desceptá nici odata? — O nu, nu credemu despre poporulu nostru, se fia elu astadi asia nepasatoriu de fericirea sa, de viitoriuu seu si alu copiiloru sei. Nu se póte nici de cumu, cá astadi, candu straluce tuturoru in asemenea mesura sórele libertatii, candu toti fii acestei patrii au deplin'a voia, se invetie si se lucre, se-si mesure puterile cu ale altora pe terenulu sciintiei si munciei, se fia astadi vre unu romanu cu adeveratu simtiu, carele are numai unu picu de minte sanetósa, nu credu dicu, se fia elu nepasatoriu de viitoriuu seu, de binele si fericirea sa, de binele si fericirea copiiloru, nepotiloru si tuturoru cati suntu de unu sange cu elu

Pana in tempulu de astadi au mai mersu lucrurile si dupa norocu, dór' amara e sórtea acestor'a, carii asteapta totulu dela norocu. Elu are pré pucini prietini, pe cari i iubesc, pentru cei mai multi este elu masteru. Se ne silimu se ne castigamú midiulóce sigure, armele poternice ale sciintiei, prin cari se ne faurimu noi insine sórtea nóstra, se fimu noi insine domni preste viitoriuu nostru, se nu mai fimu noi numai unu jocu alu intempariloru.

Se ne lasamu fratiloru de slabulu obicei de pana acumu de a nu face alta, decatu ce au facutu parintii, mosii, si stramosii nostrii, de a calcá in tóte privintiele in pasii loru, de au fostu ei gresiti séu nu. Se cautamu a pricepe dorintiele si ingrijirile loru pentru noi in privinti'a acést'a. Nu au voitu si doritu ei, se remanemu totu asia de nepriceputi cá si ei; fiacare parinte adeveratu doresce, cá copilulu seu se fia mai multu decatu elu, se fia seversitoriu de fapte mai maretie decatu elu, se ocupe positia in societatea omenéasca mai insemnata decatu elu, cu unu cuventu, fiacare parinte doresce, cá copii sei se fia mai fericiti, decatu elu.

Viati'a e grea fratiloru, timpurile suntu grele si din ce in ce se facu totu mai grele pentru acei'a, carii stau pe locu si nu-si potrivescu traiulu loru dupa impregiurari, pentru aceea, carii nu pricepu versulu timpului, carele striga: inainte: inainte in tóte cugetele tale, inainte in tóte lucrurile si intreprinderile vietii tale, astufeliu de ómeni suntu nefericiti fratiloru, astufeliu de ómeni -si sapa momentulu cu insusi manile loru, lasandu unu nume tristu, o trista aducereaminte urmasiloru loru, lasandu dupa sine unu nume de batujocura si ticalosia strainiloru, carii ridu in sufletulu loru, de atata nepasare romanéasca.

Reulu nostru e pentru alte neamuri, streine binelui nostru, o inpintenire si incuragiare in intreprinderile loru pagubitóre nóue, d'a ne supune totu mai tare, d'a ne pune piciorulu pe grumadiulu nostru, d'a ne umili astufeliu, incatu nici odata se nu ne mai potemu redicá din noroiulu ticalosiei nóstre, ci se fimu totdeun'a sclavii loru, se ne puna in jugu, se tragemu, cá nisce vite necuventatórie. Acést'a este sórtea, care ne astépta, fratiloru, déca vomu fi totu asia nepasatori de binele si fericirea nóstra ad. de scóla si carte.

Pentru ce bietulu romanu are numai detorii si drepturi nu, pentru ce pórt'a elu numai sarcini, si altii usiurintiele traiului? Pentru ce altii -si petrecu si se desmerdeaza in averi si totu feliulu de bunatati, éra elu se chinuesce cu gandurile, óre ce voiu maucá eu mane, óre ce voiu dá eu copiiloru mei, cá se nu flamendiesca impreuna cu iubittii loru parinti? Pentru ce atatea familii romane gemu si tipa in lips'a cea mai infricosiata! Pentru ce n'avemu noi aicea o singura cetate romanéasca, unu singuru orasiu curatu romanescu? Pentru ce orasiile din Romani'a suntu impenate cu straini, carii incetu cu incetulu amenintia a sterge ori ce semnu de viatia romanéasca, intr'insele? pentru ce s'au incui-

batu strainii in ele? Pentru ce aici in Austri'a romanii locuescu pretudindeni marginile cetatiloru si orasieloru? Pentru ce tóte acestea? Pentru ca n'avemu minte, pentru ca n'amú sciutu se pretiuimu sciintiele, pentru ca nu ne amú dadatu a ne impretini cu cartea, nu i-am facutu locu acesteia, invetiaturiloru si adeveruriloru si in animile nóstre, in familiile nóstre, si nu amú primitu nici sfaturile aceloró ómeni binevoitori ai nostri, carii presimtindu prapastia, in care o se cademu, déca vomu merge totu cu ochii inchisi, aveau dorinti'a a ne indeletnici cu cartea, voindu astufeliu se abata pericululu dela noi, se ne deschida ochii sufletulu nostru, cá se ne faca se vedemu si se simtimu binele si fericirea nóstra. Dovada despre unu astufeliu de zelu infocatu alu filoru adeverati ai poporulu nostru doritori de binele si inaintarea lui, e si dídirea cea mare din Gróveru, scólele gimnasiale comerciale si reale impiegate cu Gimnasiulu.

(Va urmá.)

Nr. 4441/v. c. 1872.

2—3

Publicatiune.

Domnulu comite supremu alu comitatului Turdii cu respectu la dispusetiunile §§. 22 si 28 a Art. de lege 42 din anulu 1870 a conchiamatu comitetulu comitatensu pre 20 Decembre a. c. la siedinti'a extraordinaria in opidulu Turd'a.

Ceea ce prin acést'a membriloru comitetului, cari locuescu afara de comitatu, li-se face cunoscutu.

Vice comitele comitatului Turdii,

Turd'a. in 26. Novembre 1872.

Vice comitele

Miksa.

Nr. 10291—1872.

1—3

Publicatiune.

Pentru ocuparea postului de cancelistu devenitu vacantu la administratiunea casei de dare cetatienesci de aici, cu care este impreunatu unu salariu annualu de 400 fl. v. a. din cas'a alodiale a cetatii si depunerea unei cautuini de oficiu de marimea salariulu, se prefige concursulu pe Decembre 1872.

Petitorii acestui postu de oficiu au se-si tramita petitiunile loru instruite cu documente despre destititatea loru in scriere si computu, despre cunoscentiele celoru trei limbi ale patriei, despre etatea loru, despre ocupatiunea loru de pana acumu si despre potinti'a a depune cautuinea de oficiu, pana la terminulu aratatu — la acestu magistratu.

Brasiovu, 17 Noembre 1872.

Magistratu Cetatii si alu Districtului.

Nr. 1572—1872.

1—3

Publicare de concursu.

Judele procesuale alu Blasiuului in comitatu Albei inf. face cunoscutu prein acest'a, cumu ca se deschide concursu pentru cele 5 statiuini de notari ceruale in Mihaltiu, Blasiu, Lupulu Bucerdea granosa, si Cenade.

Cu aceste posturi notariali este impreunatu salariu de 400—600 fl. si cortelu liberu.

Celi ce dorescu a concurge, pana la 20 Decembre a. c. se-si dé la suscrisulu cererile instruite conformu legeri, cu atatu mai vertosu, ca numitele posturi notariali in cele din urma dile ale lui Decembre se voru prevedé prin alegere.

Blasiu 28 Novembre 1872.

Toth M.

jude procesuale.

Cursurile

la bursa in 3 Dec. 1872 stá asia:

	fl.	cr. v. a.
Galbini imperatesci	—	—
Napoleoni	8	68
Augsburg	107	85
Londonu	108	80
Imprumutulu nationalu	66	15
Obligatiile metalice vechi de 5%	70	45
Obligatiunile rurale ungare	79	75
" " temesiane	79	—
" " transilvane	77	25
" " croato-slav.	—	—
Actiunile banței	973	—
" creditulu	338	80

Publicatiune de inarendare.

In urm'a ordinatiunii ministeriului reg. ung. de agricultura din anulu 1872 Nr. 13273 se esarendéza mai multe bunuri mici tienetórie de dominiulu reg. ung. de stava a Fagarasiului sub urmatóriele conditiuni si modalitati.

Nr. positiunii	Numele partiloru de aréndatu	Mori de farina	Dreptulu de carcimaritu	Portoriu (vama) de poduri	Baia de piétra	Annotationi
1	Fagarasiu	dóue cu 8 róte	numai dreptulu	dela podulu acoperitu		<p>Cracimele suntu provédute mai in totu loculu cu gradini. —</p> <p>In urbea Fagarasiului dominiulu esercéza esclusivu dreptulu carcimaritului de vinu si bere (olavina) dela an. nou pana la Sán-Mihaiu, dela Sán-Mihaiu inse pana la anulu nou si urbea se folosese de acestu dreptu deimpreuna cu dominiulu. Dreptulu venderei de vinarsu (rachiu) -lu practiza dominiulu eschisivu numai in cantinulu dein fortaretia. —</p> <p>In comunele: Beclénu, Riusioru, Múndra, Toderiti'a, Parèu, Uci'a super., Gridu, Breaz'a, Veneti'a super. si infer., Coman'a super. si infer. si Porumbaculu infer. se esercéza dreptulu carcimaritului de vinu si vinarsu (rachiu) prein dominiu deimpreuna cu boierii, inse cu eschiderea fostiloru urbarialisti, cesti dein urma se bucura de acestu dreptu numai dela Sán-Mihaiu pana la anulu nou, si inca si atunci deimpreuna cu cei mai susu amentiti.</p> <p>In comunele: Sierpeni, Sinea nóua, Persiani, Lupsi'a si Sarat'a acestu dreptu, cu esceptiunea sezonului dela Sán-Mihaiu pana la anulu nou, sub care restempu si ceilalti locuitori ai comunei se bucura de acestu dreptu, — lu folosese esclusivu numai dominiulu.</p> <p>In comunele: Galati si Cuciuat'a usaza dominiulu deimpreuna cu consocii proprietari de acestu dreptu dela anulu nou pana la Sán-Mihaiu, inse cu eschiderea fostiloru urbarialisti; dein contra dela Sán-Mihaiu pana la anulu nou se folosese deimpreuna cu eliberatii de acestu dreptu.</p>
2	Beclénu		casa de carcima			
3	Riusioru		"			
4	Mundra		"			
5	Toderiti'a	una cu 2 róte	numai dreptulu			
6	Galati		casa de carcima			
7	Sierpeni	una cu 4 róte	"			
8	Persiani		"		baia de piétra	
9	Gridu		numai dreptulu			
10	Coman'a infer.	dóue cu 4 róte	casa de carcima			
11	Cuciuat'a		numai dreptulu			
12	Lupsi'a	una cu 1 róta	"			
13	Veneti'a super.	una cu 2 róte	"			
14	Coman'a super.	dóue cu 3 róte	"			
15	Veneti'a infer.		casa de carcima			
16	Parèu		"			
17	Sinc'a nóua	una cu 2 róte	numai dreptulu			
18	Porumbaculu infer.	una cu 4 róte	casa de carcima			
19	Sarat'a		numai dreptulu			
20	Porumbaculu super.		casa de carcima			
21	Uci'a de susu	una cu 2 róte	"			
22	Breaz'a		numai dreptulu			

Tempulu arende se incepe in 1-a Aprile 1873 si tiene pana la 31 Decembre 1878. —

Arend'a se face pe basea oferteloru si a licitatiunii publice. —

Voitorii de a arendare prin oferte au de a-si asterne ofertele sale inchise si provédute cu timbru de 50 cr. si cu vadiu de 10⁰/₀ pana in 23 Decembre a. c. la 9 óre antemeridionali la subscribulu oficiu reg. silvanale, unde se potu vedé si conditiunile de inarendare. —

Ofertele se potu face séu pre cate unele obiecte de arenda deosebite, séu pre mai multe la olalta, si cu deosebire dreptulu carcimaritului si morile se potu da si la olalta impreuna. —

Pre edificiale de economia si cele apartienutória de ele suntu arendatorii detori ale asigurá contra focului si din tempu in tempu ale repará si ale tiené in continua stare buna. —

Subarendarea se póte face numai cu aprobarea prin ministeriulu ung. de agricultura. —

Darea de statu si accidentiele de desdaunarea de pamentu si greutatile patronatului le platesce dominiulu; tóte celelalte greutati amblatórie dupa aceste possessiuni e detoriu arendatorulu ale solví fora nece una subtragere. —

Incependu din 23 Decembre a. c. dela 9 óre antemeridiane se voru licitá aceste bunuri si drepturi séu singuratece séu cumulative, dupa cumu se va vedé mai cu folosu sub decursulu licitatiunii. —

Voitorii de a licitá suntu detori a depune 10⁰/₀ din pretiulu strigarii cá vadiu. —

Atatu cu privire la ofertele scrise, catu si la licitatiunea verbale se considera cá principiu, ca intreprenderea arende cumulative se prefera celei singuratece. —

In ofertele sigillate are a se descoperi determinatu, ca ofertorele cunósce obiectulu de arenda si conditiunile, si pre basea acelor'a -si face ofertulu, a carui suma in bani pe unu anu are a se scrie curatu cu cifre si litere. E de a se insemná cu punctualitate si numele partei de arenda, pre care se face ofertulu; mai departe numele ofertorelui, alu locuintiei (domiciliului) si alu postei ultime. —

Fiacare intreprendiatoriu e datoriu a-si justificá destoinicia (harnicia) de a arendá, si starea bunuriloru sale deajunsu. —

Arendatorii, cari cu privire la trecutu suntu in restantia, cari stau sub concursu séu tutoratu, séu cari s'au pedepsitu pentru crima de castigu nelegiuitu nu potu licitá.

Fagarasiu, 25 Novembre 1872.

Oficiulu reg. ung. silvanale.

1-3